

Diagnoza środowiskowa czynników chroniących i czynników ryzyka
w Szkole Podstawowej im.kpt.ż.w. Gustawa Karola Kańskiego w Chłapowie
w roku szkolnym 2022/2023

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Czynniki ryzyka i czynniki chroniące.....	3
3. Podstawa badań.....	4
4. Narzędzia badawcze.....	4
5. Diagnoza.....	5
5.1. I etap edukacyjny.....	5
5.2. II etap edukacyjny.....	6
5.3. Nauczyciele, rodzice.....	7
6. Mapa środowiskowa.....	7
7. Rekomendacje.....	9

1. Wstęp

Szkoła Podstawowa im. kpt. ż. w. G. K. Kańskiego to placówka oświatowa znana w lokalnym środowisku ze względu na bogatą historię i tradycję oraz ze względu na aktywny udział uczniów i pracowników w działaniach podejmowanych na rzecz Chłapowa. Jest to szkoła zmodernizowana, dysponująca salą gimnastyczną, dwoma pracownikami komputerowymi, salą językową, gabinetami specjalistów, przestronnymi salami lekcyjnymi, biblioteką, świetlicą, boiskiem i placem zabaw, w której pracuje wykwalifikowana kadra pedagogiczna. Funkcjonują w niej również dwa oddziały przedszkolne dla dzieci: 3-, 4-, 5-letnich oraz 6-letnich.

Nauczyciele naszej szkoły podnoszą swoje kwalifikacje i stale się doskonalą, dzięki czemu stosują metody umożliwiające uczniowi osiągnięcie sukcesu na miarę jego możliwości. Realizując zadania MEiN nauczyciele naszej szkoły proponują tak uczniom z problemami, jak i uczniom zdolnym, udział w różnego typu zajęciach dodatkowych. Odbywają się one w wybranej i ustalonej z dyrektorem szkoły, uczniami i ich rodzicami formie. Chętni uczniowie mogą uczyć się języka kaszubskiego. Szczególną opieką otoczone są dzieci, u których zdiagnozowano specyficzne trudności w nauce (zajęciami dydaktyczno-wyrównawczymi, rewalidacją, zajęciami rozwijającymi kompetencje emocjonalno-społeczne, terapią pedagogiczną, psychologiczną i logopedyczną, gimnastyką korekcyjną, dodatkowymi zajęciami dla uczniów zza granicy), a pedagog i psycholog służą rodzicom i nauczycielom radami, udzielają konsultacji. Rodzice na bieżąco zapoznawani są z Podstawą Programową dla każdego etapu kształcenia, programami nauczania i kryteriami oceniania, a wszelkie akty prawne dotyczące pracy szkoły są udostępniane im do wglądu w bibliotece szkoły, przez wychowawców i na stronie internetowej szkoły - <https://spchlapowo.wladyslawowo.pl/>.

Podniesieniu efektywności realizacji celów nauczania i wychowania sprzyja współpraca szkoły z różnymi organizacjami i instytucjami, m. in.: Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Pucku, Policją, Jednostką Straży Granicznej z Władysławowa, Jednostką Wojskową z Rozewia, OSP z Chłapowa, Strażą Miejską, Stowarzyszeniem Przyjaciół Chłapowa, Radą Sołecką.

Uczniowie naszej szkoły uczestniczą aktywnie w życiu szkoły i środowiska lokalnego. Biorą udział w licznych konkursach sportowych, przedmiotowych i artystycznych na szczeblu gminnym, powiatowym, wojewódzkim i ogólnopolskim, których niejednokrotnie są laureatami. Osiągają wyższe niż przeciętne w gminie wyniki nauczania.

2. Czynniki ryzyka i czynniki chroniące

Liczne badania pokazują, że to czy i w jakim stopniu młody człowiek będzie narażony na ryzyko uzależnienia jest rezultatem oddziaływania bardzo złożonego kompleksu czynników: genetycznych, biologicznych, psychologicznych, społecznych, warunków ekonomicznych, a także rozmaitych sytuacji i wydarzeń życiowych. Niektóre cechy jednostki i jej środowiska sprzyjają powstawaniu zachowań ryzykownych, inne natomiast je hamują. W profilaktyce określa się je jako czynniki ryzyka i czynniki chroniące.

CZYNNIKI RYZYKA

Są to cechy indywidualne jednostki, środowiska rodzinnego szkolnego, rówieśniczego, najbliższego otoczenia społecznego i makrospołecznego, które mają związek z występowaniem zachowań ryzykownych, chorób i zaburzeń zdrowia psychicznego.

CZYNNIKI CHRONIĄCE

Są to te właściwości indywidualne, cechy środowiska rodzinnego, szkolnego, rówieśniczego, najbliższego otoczenia społecznego oraz środowiska makrospołecznego, które wzmacniają zdrowie i pozytywne funkcjonowanie jednostki.

3. Podstawa badań

Głównym dokumentem warunkującym niniejszą diagnozę jest **Rozporządzenie MEN z 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii** (Dz. U. 2018, poz. 214, z późn. zm.).

Dodatkowo przeanalizowano takie dokumenty, jak:

- *Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019*, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2019,
- *Młodzież 2018*, pod red. M. Grabowskiej i M. Gwiazdy, Warszawa 2019,
- *Jak wspierać uczniów po roku epidemii? Wyzwania i rekomendacje dla wychowania, profilaktyki i zdrowia psychicznego* – Raport Instytutu Profilaktyki Zintegrowanej, sporządzony na zlecenie MEiN (oparty na wynikach badań wśród uczniów, rodziców, nauczycieli w okresie kwiecień 2020 – styczeń 2021).

4. Narzędzia badawcze

Aby diagnoza była wiarygodna, do jej przeprowadzenia wykorzystano:

- wyniki ewaluacji wewnętrznej szkoły,
- ankietę/kwestionariusze dla uczniów,
- rozmowy bieżące z nauczycielami, rodzicami i uczniami,
- obserwację sytuacji wychowawczej.

5. Diagnoza

Obszarami objętymi diagnozą środowiska szkolnego w bieżącym roku są: **relacje/komfort w szkole i zdrowie uczniów** (używanie telefonów komórkowych oraz palenie papierosów).

5.1. I etap edukacyjny

KWESTIONARIUSZE DLA UCZNIÓW (44 OSOBY)

Wyniki - klasy I – III

Z odpowiedzi najmłodszych uczniów wynika, że:

1. 75% pytanych twierdzi, że lubi chodzić do szkoły (o 8% mniej niż w zeszłym roku).
2. $\frac{3}{4}$ uczniów twierdzi, że ma w szkole dobrych kolegów i koleżanki, którzy im pomagają podczas problemów.
3. Prawie wszyscy uczniowie deklarują, że mogą liczyć na pomoc swojego wychowawcy.
4. 20% uczniów czuje się w szkole zestresowanych.
5. 20% uczniów deklaruje, że wie, jak sobie z tym stresem poradzić.
6. Ponad połowa uczniów potwierdziła, że lubi spędzać czas z telefonem komórkowym.
7. 22% uczniów stwierdziło, że woli telefon niż spotkania z kolegami/koleżankami.
8. Prawie $\frac{3}{4}$ uczniów przestrzega ustalonych zasad dotyczących czasu spędzonego z telefonem.
9. 20% uczniów potwierdza, że bywa złych/wściekłych, gdy zabrania im się korzystania z telefonu.
10. 75% uczniów deklaruje, że potrafi sam/sama odłożyć telefon i zająć się czymś innym.

5.2. II etap edukacyjny

ANKIETY DLA UCZNIÓW (65 OSÓB)

Wyniki - klasa IV-VI

Uczniowie klas IV-VI udzielili odpowiedzi, z których wynika, że:

1. 40% uczniów lubi chodzić do szkoły.
2. Ponad połowa uczniów ma w szkole dobrych kolegów/koleżanki, a których pomoc mogą liczyć.

3. 87% uczniów potwierdza, że może liczyć na pomoc swojego wychowawcy.
4. Mniej niż połowa uczniów twierdzi, że czuje się w szkole zestresowana.
5. Niewiele więcej uczniów stwierdza, że umie poradzić sobie ze stresem.
6. 83% uczniów stwierdza, że lubi spędzać czas z telefonem.
7. 3 uczniów twierdzi, że woli telefon od spotkań z kolegami/koleżankami.
8. Mniej niż połowa uczniów deklaruje, że przestrzega ustalonych zasad związanych z używaniem telefonu.
9. Ponad 30% uczniów potwierdza, że czuje złość/wściekłość, gdy zabrania im się korzystania z telefonu.
10. Połowa uczniów deklaruje, że umie sama zrezygnować z telefonu na rzecz innych zajęć.
11. $\frac{3}{4}$ uczniów twierdzi, że w szkole są uczniowie, którzy palą papierosy.
12. Mniej niż 1% uczniów zadeklarowało, że jest już po swojej pierwszej inicjacji papierosami.
13. Żaden uczeń nie potwierdził, że pali papierosy okazjonalnie czy regularnie.
14. Prawie 100% uczniów potwierdza, że zna konsekwencje zdrowotne palenia papierosów.
15. Niecałe 2% uczniów deklaruje, że wie, skąd może łatwo załatwić papierosy sobie lub innym.

Wyniki – klasy VII-VIII

1. $\frac{1}{4}$ uczniów lubi chodzić do szkoły.
2. 65% uczniów twierdzi, że w szkole ma dobrych kolegów/koleżanki, na których pomoc może liczyć.
3. Prawie $\frac{3}{4}$ uczniów wskazuje, że może liczyć na pomoc swojego wychowawcy.
4. 80% uczniów twierdzi, że często jest w szkole zestresowana.
5. 65% uczniów deklaruje, że potrafi sobie sama poradzić ze stresem.
6. Wszyscy uczniowie deklarują, że lubią spędzać czas z telefonem.
7. Tylko jedna osoba stwierdziła, że woli spędzać czas z telefonem niż z kolegami/koleżankami.
8. Ponad połowa uczniów twierdzi, że przestrzega ustalonych zasad dotyczących czasu z telefonem.
9. Więcej niż $\frac{1}{4}$ uczniów wskazuje, że jest zła lub wściekła, gdy zabrania im się korzystać z telefonu.
10. Jedna osoba wskazała, że nie umie sama zrezygnować z telefonu na rzecz innych zajęć.
11. Prawie $\frac{3}{4}$ uczniów wskazało, że w szkole są uczniowie palący papierosy.
12. Dwie osoby potwierdziły, że przeszły swoją inicjację zapalając papierosa.
13. Żaden z uczniów nie potwierdził, że pali okazjonalnie lub regularnie.

14. 100% uczniów potwierdza, że zna konsekwencje papierosów dla swojego zdrowia.
15. 1/3 uczniów przyznała, że wie skąd można łatwo załatwić papierosy sobie lub innym.

5.3. Nauczyciele, rodzice

Na podstawie bieżących rozmów prowadzonych z rodzicami i nauczycielami zauważono, że wystąpiły następujące problemy:

1. Pojawiło się podejrzenie o palenie papierosów przez uczniów na terenie szkoły i poza nią.
2. Nieuzasadnione opuszczanie przez uczniów terenu szkoły podczas przerw śródlekcyjnych (np. do sklepu).
3. Przekleństwa i wulgaryzmy wśród starszej młodzieży podczas przerw.
4. Nadużywanie telefonów komórkowych – w domu i w szkole.
5. Zwiększyła się liczba uczniów, którzy wymagają pomocy w nauce, nie radzą sobie w sytuacjach stresowych, posiadają nikłe umiejętności społeczne.
6. Są w szkole uczniowie skonfliktowani, których niewłaściwe zachowanie oddziałuje na przebieg zajęć i ogólną atmosferę w klasie.
7. Nadal występuje utrudniony kontakt z kilkoma rodzicami (analogicznie do poprzedniego roku).

6. Mapa środowiskowa

Mapa środowiskowa czynników chroniących i czynników ryzyka w szkole				
Grupy czynników	Czynniki chroniące		Czynniki ryzyka	
	Wynikające z diagnozy	Rekomendacje	Wynikające z diagnozy	Rekomendacje
Czynniki rodzinne	- dobry kontakt z rodzicami i rodzeństwem, - dobra atmosfera w domu,	- podkreślanie dobrych relacji rodzic-dziecko, - angażowanie dzieci i rodzinę w akcje społeczne, charytatywne	- brak czasu rodziców, - brak zrozumienia w rodzinie, - brak zainteresowania sytuacją dziecka,	- organizacja czasu dla rodzica z dzieckiem (np. podczas uroczystości szkolnych), - podejmowanie tematu związanego ze wspieraniem psychicznym dzieci podczas spotkań z rodzicami,

				- umożliwienie indywidualnych kontaktów z pedagogiem/psychologiem,
Czynniki związane ze szkołą	- dobry ogólny klimat społeczny szkoły, - większość uczniów lubi przychodzić do szkoły, - wychowawcy obdarzeni największym zaufaniem,	- zachęcanie do udziału w zajęciach dodatkowych, rozwijających zainteresowania uczniów, - udział w programach profilaktycznych, - zapewnienie bezpiecznych form spędzania czasu wolnego, - utrzymanie pozycji wychowawcy jako osoby godnej zaufania	- narastające trudności edukacyjne i opiekuńczo-wychowawcze, - sytuacje wzmagające stres, - niechęć części uczniów do szkoły, - nieprzestrzeganie zasad dotyczących bezpieczeństwa podczas pobytu w szkole	- podkreślanie roli szkoły jako niezastąpionego miejsca spotkań rówieśników i rozwoju relacji społecznych, - kontakty indywidualne z wychowawcą, pedagogiem/psychologiem, - zajęcia uczące jak poradzić sobie ze stresem, jak się zmotywować do czynnego udziału w życiu szkoły, - zachęcanie do udziału w konkursach, imprezach i przedsięwzięciach szkolnych, - podkreślanie roli ucznia, pozytywne wzmocnienia
Czynniki związane z rówieśnikami	- wspólne spędzanie wolnego czasu, - obecność w szkole kolegów i koleżanek, do których można się zwrócić o pomoc, - spotkania z kolegami/koleżankami są	- zapewnienie różnorodnych form spędzania czasu poza lekcjami w towarzystwie kolegów i koleżanek, - zachęcanie do prac domowych odrabianych w grupach	- wczesna inicjacja palenia papierosów, - nieprzyjazne relacje w klasie, konflikty, - agresja słowna (wulgaryzmy), - nieodpowiednie i nadmierne używanie urządzeń elektronicznych,	- propagowanie zdrowego stylu życia, - umożliwienie kontaktu z psychologiem/pedagogiem, - warsztaty klasowe nt. budowania dobrych relacji w klasie, radzenia sobie z konfliktami,

	ważniejsze niż zabawa z telefonem			- reintegracja zespołów klasowych,
Czynniki związane ze środowiskiem lokalnym	- dobre wzorce zachowań, - wybór różnych inicjatyw lokalnych	- programy i zajęcia prozdrowotne, - zachęcanie do aktywności ruchowej, - podkreślanie przynależności do mniejszości narodowej kaszubskiej	- łatwy dostęp do papierosów	- działania profilaktyczne związane ze zdrowiem fizycznym i psychicznym, - angażowanie społeczności lokalnej do przekazywania pozytywnych wzorców dbania o zdrowie
Czynniki indywidualne	- wartości są ważne i obecne w życiu uczniów (m.in. zdrowie, rodzina, bliskość, humor), - aktywne spędzanie wolnego czasu (sport, wyjazdy)	- monitorowanie bieżących potrzeb uczniów, - budowanie pozytywnych relacji w grupie, - dbanie o dobry klimat społeczny, - zwracanie bacznej uwagi na potrzeby zgłaszane przez uczniów	- niskie poczucie własnej wartości, - niska motywacja do nauki, - stres, - brak chęci do podjęcia dodatkowych działań, - zanik ciekawości poznawczej	- umożliwienie kontaktów z psychologiem/ pedagogiem, - zajęcia klasowe nt. swoich mocnych stron, - zajęcia profilaktyczne na temat fonoholizmu, depresji, - rozbudzanie ciekawości i kreatywności podczas zajęć

7. Rekomendacje

1. Monitorowanie stanu psychicznego uczniów i ich rodzin. Wspieranie rodziców przez dyrektora, wychowawcę, nauczycieli, pedagogów i psychologa. Zaangażowanie ich w akcje szkolne, życie klasy.
2. Stosowanie pozytywnych wzmocnień na większą skalę niż dotychczas.
3. Stałe i konsekwentne przypominanie o zasadach panujących w szkole (m.in. ubiór, telefony, opuszczanie terenu szkoły).
4. Profilaktyka dot. palenia papierosów. Zwrócenie szczególnej uwagi na możliwość ich pojawienia się na terenie szkoły.
5. Reintegracja zespołów klasowych.
6. Rozbudzanie ciekawości i zachęcanie do kreatywności.

Sporządziły i opracowały:

Małgorzata Wołoszyk

Mariola Styn

Alicja Myślisz

Dyrektor:

Alfred Łukaszewski